Evaluerings-redskaber i dagtilbud

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

Indhold:

3
Indledning

5
Sådan arbejder dagtilbud og forvaltninger med evaluering

12
Dagtilbuddenes udbytte af evaluering

14
Seks erfaringer fra arbejdet med evaluering i dagtilbud

19
Mere om metoden

22
Appendiks
Oversigt over evalueringsredskaber

Evalueringsredskaber i dagtilbud
© 2018 Danmarks
Evalueringsinstitut
Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC
Foto: Thure Andersen,
Søren Svendsen, Kamilla Bryndum,
Scanpix, Istock

Publikationen er kun udgivet
i elektronisk form på:
www.sm.dk og www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-049-2
ISBN (tryk) 978-87-7182-145-1

Indledning

Her beskrives publikationens formål og indhold. Desuden defineres evaluering, evalueringsredskab og måling.

Tilbage til indholdfortegnelse

Evalueringer indgår i dag som en del af dagtilbuddenes og forvaltningernes praksis, og der er en stigende opmærksomhed på, hvordan evaluering kan være med til at styrke kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø og bidrage til trivsel, læring og udvikling for børnene.

Evalueringspraksis i dagtilbud kan beskrives som en kombination af de evalueringer, der finder sted i hverdagen i forbindelse med det pædagogiske arbejde, evalueringer i forbindelse med møder, som er en mere eller mindre struktureret dialog om det pædagogiske personales erfaringer og de evalueringer, som understøttes af evalueringsredskaber. Denne publikationen sætter fokus på evalueringer, som understøttes af evalueringsredskaber og giver derfor et bestemt perspektiv på evaluering i dagtilbud og forvaltninger. Evaluering kan have mange forskellige formål og kan være initieret af såvel dagtilbud som forvaltninger og på baggrund af lovgivningen. I publikationen forstås evaluering med brug af evalueringsredskaber i denne brede sammenhæng.

Formålet med publikationen er at tegne et billede af den aktuelle evalueringspraksis på dagtilbudsområdet, de evalueringsredskaber som benyttes og erfaringerne med evalueringsarbejdet. Denne viden kan være brugbar i et fremadrettet arbejde med at udvikle evalueringspraksis på dagtilbudsområdet.

Det findes i publikationen

Publikationen består af tre dele: en beskrivelse af, hvordan dagtilbud og forvaltninger i dag arbejder med evaluering med brug af evalueringsredskaber, dernæst en opsamling på de aktuelle erfaringer med evaluering og som det tredje en oversigt over de mest gængse evalueringsredskaber og deres formål og indhold.

Det bygger publikationen på

Beskrivelsen af dagtilbuds og forvaltningers aktuelle praksis og opsamlingen på deres erfaringer med evaluering bygger på interviews med ledere og pædagogisk personale i ti daginstitutioner og tre dagplejer fra 13 kommuner samt forvaltningsansatte i fire kommuner – i alt 16 forskellige kommuner. Dagtilbuddene og forvaltningerne er udvalgt, så de repræsenterer en variation af måder at arbejde med evaluering på. Som grundlag for beskrivelsen af den aktuelle praksis inddrages desuden resultater fra tre spørgeskemaundersøgelser med dagtilbudschefer, daginstitutionsledere og dagplejeledere med fokus på udbredelsen af evalueringsredskaber på dagtilbudsområdet. Oversigten over evalueringsredskaber bygger på spørgeskemaundersøgelserne og research på internettet.

Publikationen er udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) på vegne af Børne- og Socialministeriet.

Master for en styrket pædagogisk læreplan og aftalen Stærke dagtilbud

Med Master for en styrket pædagogisk læreplan og aftalen Stærke dagtilbud er der kommet fornyet og styrket fokus på betydningen af evaluering i arbejdet med at udvikle kvaliteten af den pædagogiske praksis. Ifølge masteren skal evaluering være fagligt reflekteret, systematisk og meningsfuld for dagtilbud. Desuden lægges der vægt på, at evaluerings- og dokumentationsmetoderne er velvalgte til formålet og afstemt med den pædagogiske praksis i dagtilbud.

Definitioner

Evaluering forstås i tråd med Master for en styrket pædagogisk læreplan som en ”systematisk tilbageskuende vurdering af sammenhængen mellem læringsmiljø og børns trivsel, læring og udvikling”.

Evalueringsredskab forstås som et redskab, der understøtter forberedelsen og/eller udførelsen af evalueringen. I publikationen skelnes der mellem to typer evalueringsredskaber. Den ene er refleksions- og analyseredskaber, hvor spørgsmål eller overskrifter besvares med beskrivende tekst, og den anden er måleredskaber, hvor spørgsmål besvares ved hjælp af en skala. De to typer kan i nogle tilfælde være i det samme redskab. Publikationen inkluderer mange forskellige refleksions- og analyseredskaber og måleredskaber. Redskaberne kan have fokus på forskellige dele af læringsmiljøet og/eller børns trivsel, læring og udvikling. I nogle af redskaberne indgår evaluering som en del af redskabet, fx via spørgsmål til evaluering. Andre redskaber understøtter dele af evalueringsprocessen med et måleresultat eller en refleksions- og analysemetode og skal indgå i en evalueringsproces for at kunne fungere som et evalueringsredskab.

Måling af læringsmiljø eller på børneniveau forstås som data, der kan indgå i en evaluering.

Sådan arbejder dagtilbud og forvaltninger med evaluering

Her beskrives fire former for evaluering: evalueringer på børneniveau, evalueringer af læringsmiljø, evalueringer af projekter i regi af de pædagogiske læreplaner og evalueringer af særlige indsatser for børn og læringsmiljø.

Evalueringer på børneniveau

Evalueringer på børneniveau er udbredte i dagtilbuddene. Som oftest baserer evalueringerne sig på måling af børnenes udvikling, kompetencer og trivsel, hvor det pædagogiske personale besvarer en række spørgsmål og benytter en skala til vurdering – fx med valgmulighederne "Kan", "Kan næsten" og "Kan ikke". Nogle gange bliver besvarelsen af spørgsmålene samlet til en score, som placeres i en kategori, fx grøn, gul eller rød, for barnets trivsel. Kategoriseringen danner grundlag for at vurdere, om og hvordan der skal følges op med en ændring i læringsmiljøet.

Målingerne af børnenes udvikling, kompetencer og trivsel kan forstås som evaluering, i det omfang dagtilbuddene eller andre i kommunen reflekterer over sammenhængen mellem måleresultatet og den pædagogiske praksis i dagtilbuddet, fx ved at finde forklaringer på, at et måleresultat for en børnegruppe ligger lavere end ved sidste måling, og drøfte relevante ændringer i læringsmiljøet.

Hvem besvarer spørgsmålene i måleredskaberne?

Dagtilbuddene har forskellig praksis for, hvordan det pædagogiske personale besvarer spørgsmålene i måleredskaberne. I nogle dagtilbud fordeles børnene mellem det pædagogiske personale, som besvarer spørgsmålene individuelt, i andre besvarer det pædagogiske personale spørgsmålene to og to eller med en leder. En anden model er, at det pædagogiske personale besvarer spørgsmålene for alle børnene på stuen individuelt og mødes for at sammenligne besvarelserne og foretage den endelige fælles vurdering. Det kan være både ressourcekrævende og udbytterigt at være flere om at besvare spørgsmålene. Nogle gange foretages vurderingen af både dagtilbudspersonalet og forældrene. Vurderingerne suppleres i nogle tilfælde med observationer, hvis et spørgsmål om barnet ikke umiddelbart kan besvares.

Hvad er kadencen i evalueringerne?

Nogle dagtilbud bruger evalueringsredskaber i en bestemt rækkefølge, hvor måleredskaber indgår sammen med refleksions- og analyseredskaber. Fx bruger et dagtilbud en kompetencemåling som vejledning til, hvilket område man skal sætte ind på for et barn eller en børnegruppe. Herefter bruger de et nyt redskab til at analysere, hvorfor et barns kompetencer fx vurderes lavt inden for et kompetenceområde, og igen et nyt redskab til at planlægge og evaluere en ændring i læringsmiljøet. Efter en periode følger de op med en ny kompetencemåling, blandt andet for at vurdere effekten af ændringen.
I et andet dagtilbud følger de op på gule vurderinger i trivselsmålinger med et mere omfattende måleredskab og en beslutning i dagtilbuddet om, hvornår barnets trivsel skal revurderes. En rød vurdering medfører en anden proces med involvering af kommunale fagpersoner.

EKSEMPEL

Kvalitetssamtaler mellem forvaltning og dagtilbudsområde

I en kommune har de årlige kvalitetssamtaler med hvert dagtilbudsområde. Her deltager den kommunale forvaltning og ledere og medarbejdere fra de enkelte daginstitutioner og dagplejer. Samtalerne tager udgangspunkt i tilsynsrapporterne, som blandt andet er udarbejdet på baggrund af besøg af en medarbejder fra et andet dagtilbud, samt resultater af målinger i dagtilbuddene. Samtalen munder ud i nogle aftaler om, hvad der skal arbejdes med i dagtilbudsområdet på baggrund af dagtilbudsområdets oplæg.

Hvornår bliver målingerne foretaget?

Målingerne af børnenes udvikling, trivsel eller kompetencer foretages på bestemte tider af året og/eller i forbindelse med indskrivning i dagtilbuddet, i forbindelse med overgangen til skole, eller hvis man har særligt fokus på et barn. Der er flere eksempler på, at målingerne intensiveres op mod skolestart, fx ved at der indlægges en kompetencemåling i efteråret, så det pædagogiske personale ved, hvilke af børnenes kompetencer de skal have fokus på i den sidste periode i dagtilbuddet.

Hvordan bruges resultaterne af målingerne?

Resultaterne af målingerne bruges i dialogen i dagtilbuddet eller imellem dagtilbuddene og forvaltningen eller forældrene. De indgår for det første i det pædagogiske personales drøftelse af, hvad de skal sætte fokus på. For det andet indgår de i dialogen mellem forvaltningen og dagtilbuddene. Fx ser en af forvaltningerne de kompetencemålinger, som er bundet op på de seks læreplanstemaer, som et redskab til at sikre, at de får arbejdet målrettet med læreplanstemaerne i dagtilbuddene. Resultaterne af målingerne indgår også i forældresamtalerne, hvor det pædagogiske personale drøfter måleresultatet for barnet med forældrene og udarbejder en fælles handleplan, hvis der er behov for en særlig indsats.

Alt afhængigt af hvilken dialog målingerne indgår i, udtrækkes data fra målingerne for hele kommunen (fx til kvalitetsrapporten), for et dagtilbudsområde, det enkelte dagtilbud, en børnegruppe eller barnet.

Evalueringer af læringsmiljø

Ligesom nogle af evalueringerne har fokus på børnenes udvikling, kompetencer og trivsel, er der også eksempler på, at evalueringerne har fokus på læringsmiljøet. Som det fremgår af oversigten over evalueringsredskaber, er der en række måleredskaber til rådighed, når man skal måle kvaliteten af læringsmiljøet, ligesom der er refleksions- og analyseredskaber, som giver mulighed for at fokusere på evaluering af læringsmiljøet.

I interviewundersøgelsen handler eksemplerne på evaluering af læringsmiljøet hovedsageligt om, hvordan børnemiljøvurderingerne bruges som udgangspunkt for at iværksætte en ændring i læringsmiljøet. Fx viste børnemiljøvurderingen i et dagtilbud, at en gruppe børn havde svært ved at deltage i lege og aktiviteter på legepladsen, hvor det pædagogiske personale efterfølgende beskrev, hvad de ville ændre i læringsmiljøet og de tegn, de ville se efter hos børnegruppen for at vurdere, om ændringen i læringsmiljøet virkede. I et andet dagtilbud var der fokus på at tilbyde en gruppe drenge flere udendørsaktiviteter for at øge deres trivsel, hvor effekten af ændringen i læringsmiljøet på drengenes trivsel blev evalueret i forbindelse med den næste børnemiljøvurdering.

Læringsmiljøet indgår som fokus i mange af dagtilbuddenes evalueringer, ofte i sammenhæng med et fokus på børnenes udbytte. I de to næste afsnit er der flere eksempler på evalueringer, som indebærer et fokus på læringsmiljøet.

EKSEMPEL

Læringsmål for det pædagogiske personale til udvikling af læringsmiljøet

I et dagtilbud arbejder det pædagogiske personale med individuelle læringsmål for at udvikle læringsmiljøet. Målene fastlægges i samarbejde med den daglige leder, og hver sjette uge mødes lederen med den enkelte medarbejder og følger op på målene. Opfølgning på målene bygger på medarbejderens fortællinger om, hvordan han/hun har arbejdet med sit læringsmål, og på observationer, som lederen har gjort i perioden. Hvis medarbejderen og lederen er enige om, at målet er nået, vælges der et nyt mål – hvis ikke, får medarbejderen feedback og inspiration til det videre arbejde med læringsmålet. På kontoret hænger en planche med fem elementer, som ifølge forskning kendetegner et højkvalitetsdagtilbud. Når der aftales et nyt feedbackmål, drøftes det med afsæt i de fem elementer, om det valgte feedbackmål vil være med til at styrke kvaliteten i dagtilbuddet.

Evaluering af projekter i regi af de pædagogiske læreplaner

Dagtilbuddenes arbejde med de pædagogiske læreplaner følger en bestemt plan, hvor der indgår evaluering af enkelte projekter eller af perioder af læreplansarbejdet. Når dagtilbuddene planlægger og evaluerer læreplansarbejdet, kan de bruge både måleredskaber, fx om børnenes kompetencer inden for de seks læreplanstemaer, og refleksions- og analyseredskaber, hvor de besvarer bestemte spørgsmål, fx om læringsmiljøet.

De mål, dagtilbuddene arbejder efter i de pædagogiske læreplaner, kan være formuleret af dem selv eller af kommunen. I nogle dagtilbud formuleres der mål både for børnene og for dagtilbudspersonalet i forbindelse med læreplansarbejdet, og nogle dagtilbud skelner mellem læringsmål for børnene, som forstås som mere konkrete kompetencer, og erkendelsesmål, som forstås som børnenes dybere følelsesmæssige forståelse af noget.

I flere af dagtilbuddene bliver forældrene løbende informeret om læreplansarbejdet, fx i form af planer for den kommende periode eller et nyhedsbrev. Informationen til forældrene kan gøre det ud for en evaluering, hvis det pædagogiske personale fx opsummerer, hvad børnene har lært af et projekt.

Hvordan evaluerer dagtilbuddene de pædagogiske læreplaner?

Dagtilbuddene har redskaber til at guide målsætning for og planlægning og evaluering af aktiviteterne. Redskaberne bliver nævnt som en vigtig metode til at skabe sammenhæng mellem læreplanen og dagligdagen. Det er forskelligt, hvor meget redskaberne bliver brugt, og om de bliver brugt alene i planlægningsfasen eller til både planlægning og evaluering af aktiviteten.

Der er flere eksempler på, at det pædagogiske personale bruger en evaluerende tænkning i planlægningen af et projekt (fx ved at formulere mål, tegn og evalueringsmetode), men ikke nødvendigvis følger op med en evaluering eller kun får evalueret overfladisk, når projektet er afsluttet. Nogle er så fortrolige med spørgsmålene i redskabet, at de opfatter det som en måde at tænke på i dagligdagen, som de bruger uafhængigt af redskabet. Andre opfatter samtalen om, hvorvidt de har nået målene, og hvad de har lært om sig selv og børnene, som vigtigere end at følge et redskab.

I flere af dagtilbuddene bruger de før- og eftermålinger i evalueringen af projekter. Når målet er udvikling af konkrete kompetencer hos børnene, kan det fx være en måling af, hvor mange fiskearter børnene kender før og efter et projekt om fisk, eller hvor mange farver børnene kender før og efter et projekt om farver. Det kan også være videooptagelser af børnegruppen før og efter projektet, som dagtilbudspersonalet bruger som afsæt for en drøftelse af børnenes progression i projektperioden. I et dagtilbud baseres evalueringen på en gruppe af udvalgte børn, som deltager i før- og eftermålingen med brug af fx videooptagelser eller spørgsmål, som de besvarer med det pædagogiske personale.

I nogle kommuner har de udviklet dialogiske metoder til evaluering af læreplanen. I en kommune afholder de fx en markedsplads, hvor dagtilbuddene fortæller politikere, forældre og andre dagtilbud om, hvordan de har arbejdet med den pædagogiske læreplan. I en anden kommune holder de et temadialogmøde, hvor udvalgte dagtilbud fortæller børne- og ungeudvalget om de projekter og indsatsområder, de har arbejdet med.

Evaluering af særlige indsatser for børn og læringsmiljø

Dagtilbuddene vælger nogle gange et særligt fokus i en periode – det kan være på et barns kompetencer, hvis der fx er en bekymring for barnets udvikling, eller på læringsmiljøet, hvor dagtilbuddet er blevet opmærksomt på et udviklingsbehov – og her kan evaluering indgå som metode. Den særlige indsats kan være i forlængelse af det pædagogiske personales iagttagelser i hverdagen eller som opfølgning på fx en måling af et barns udvikling, kompetencer eller trivsel eller af læringsmiljøet.

Hvordan evalueres særlige indsatser?

Når den særlige indsats angår et barn, er der flere eksempler på, at processen indledes med et redskab til analyse af, hvad i læringsmiljøet der er med til at opretholde problemet i forhold til barnet. På baggrund af denne analyse vælger det pædagogiske personale en indsats, som evalueres efter en periode. I evalueringen kan der indgå en før- og eftermåling, hvor det pædagogiske personale holder øje med, hvordan barnet udvikler sig på det område, de har fokus på.

Når den særlige indsats angår læringsmiljøet, kan det fx være et aktionslæringsforløb, hvor det pædagogiske personale tager udgangspunkt i en undren over praksis og vælger en aktion, som de efterfølgende evaluerer. De kan også vælge et fokuspunkt for læringsmiljøet på det månedlige personalemøde, som de skal arbejde med indtil næste personalemøde, hvor de evaluerer og vælger et nyt fokuspunkt. Til evalueringen af fokuspunktet på personalemødet bruges der fx reflekterende team, så det pædagogiske personale opnår læring om egen praksis i forbindelse med evalueringen.

Evalueringen af særlige indsatser kan ske i samarbejde med forældrene, kommunale fagpersoner eller ressourcepersoner i dagtilbuddet.

EKSEMPEL

Handleplaner for særlig indsats i dagplejen

I et dagtilbudsområde udarbejder dagplejeren en handleplan i samarbejde med dagplejepædagogen, hvis der er behov for en særlig indsats for et barn. I første del af redskabet til handleplan beskrives barnet med dagplejerens ord. I anden del er der en række spørgsmål, som hjælper til at se det fra barnets perspektiv. Tredje del består af aftaler om, hvad der kan gøres for barnet. Når dagplejepædagogen følger op på handleplanen, spørger hun blandt andet dagplejeren, om der er noget i indsatsen, som har virket over for barnet.

Evalueringsredskaber i tal

Hvor mange evalueringsredskaber anvendes der i gennemsnit?

DAGINSTITUTIONER

6

Antallet varierer mellem 1-15

DAGPLEJE

5

Antallet varierer mellem 0-12

KOMMUNER

9

Antallet varierer mellem 2-19

KOMMUNERNE PÅLÆGGER I GENNEMSNIT DET ENKELTE DAGTILBUD AT ANVENDE **3 REDSKABER**

Antallet varierer mellem 0-9

Note: Antallet af redskaber kan være højere end angivet. Se Mere om metoden.
Note: Tallene for kommuner angiver, hvor mange redskaber der er i brug på dagtilbudsområdet i kommunen.

Hvilke evalueringsredskaber er de mest anvendte?

EVALUERING PÅ BØRNENIVEAU

DAGINSTITUTIONER

Sprogvurdering af børn i treårsalderen, inden skolestart og i børnehaveklassen

TRAS

DAGPLEJE

TRAS

DPU

EVALUERING AF PÆDAGOGISK PRAKSIS

DAGINSTITUTIONER

SMTTE-modellen

Praksisfortællinger

DAGPLEJE

SMTTE-modellen

Praksisfortællinger

ICDP

Note: Sprogvurdering af børn i treårsalderen, inden skolestart og i børnehaveklassen kaldes i spørgeskemaet Rambølls sprogvurdering.

Ca. 75%

Ca. 75% af dagpleje- og daginstitutionslederne oplever ofte eller meget ofte, at deres arbejde med evalueringsredskaber fører til ændringer i den pædagogiske praksis.

Note: 77 % ud af 65 dagplejeledere og 75 % ud af 207 daginstitutionsledere.

Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskemaundersøgelser blandt dagtilbudschefer, dagplejeledere og daginstitutionsledere 2016.

Dagtilbuddenes udbytte af evaluering

Der findes mange måder at arbejde med evaluering i dagtilbud på, og det pædagogiske personale og lederne oplever udbyttet på mange måder. De faglige gevinster af evaluering er en af de vigtigste årsager til at både ledere og pædagogisk personale oplever, at evaluering giver mening. Her er nogle eksempler på, hvad dagtilbuddene siger om deres udbytte af evaluering.

Evalueringer kan inspirere og forbedre planlægning af nye forløb

”Når vi sidder og arbejder med det her [læreplanen], så tager vi nogle gange nogle projekter frem, som vi har haft stor succes med, og så ligger det hele der mere eller mindre. Så skal det kun pudses lidt til i forhold til den her børnegruppe. Så er det jo fint, at man også kan gå ned og se på konklusionen, og se ’hvad var det, vi lærte dengang? Hvad var det det var vi gjorde forkert? Nå, vi skal nok ikke have børnene ind i samlede grupper, fordi det er for meget. Vi skal nok dele dem i stedet for’. Så kan man jo gå ned og se på konklusionen og sige, ’så skal vi nok gribe det lidt anderledes an’.”

Pædagog om arbejdet med læreplaner

Evaluering skaber grobund for dialoger om den pædagogiske praksis

”Hvis det er helt grelt [med resultatet af trivselsmålingen], så tager vi det med videre på personalemødet. Enten har vi brug for sparring på, hvad vi gør, eller vi har brug for, at vi får den samme måde at arbejde med det her barn på, som hele huset skal bidrage til. Så tager man det med for enten at få flere øjne på, eller for at vi får et fælles fodslag omkring, hvad vi gør, eller hvordan vi gør det.”

Pædagog om opfølgning på TOPI-målinger

Evalueringsredskaberne giver fokus i hverdagen

”I gamle dage registrerede man ’der er et barn, der ikke kan lide at gå på græsset – vi øver lige lidt’, og så lige pludselig går barnet på græsset. Men det tænkte man ikke over, man skrev det ikke ned, men det kom jo lige så stille og roligt. Men her der tænker du virkelig over det og sætter mere fokus på det og laver måske nogle andre ting med børnene for at forberede dem på at gå på græsset. Det sætter altså nogle tanker i gang, det synes jeg virkelig, det gør.”

Dagplejer om at arbejde med logbog

Evaluering synliggør og styrker den pædagogiske faglighed

”Det er en del af at højne og synliggøre vores faglighed – både for os selv, men også for omverdenen.”

Pædagog om skriftlige evalueringer

Evaluering kan give et nyt blik på egen praksis

”Jeg tænker, at nu har jeg udfyldt den her SMITTE model, og bare det at jeg har udfyldt den er faktisk nok til, at jeg kan sige ’nå det var bare det, jeg skulle gøre’, og så har den egentlig allerede opfyldt det mål, jeg har haft med den. Det er bare det, at jeg har fået skrevet det ned og har fået tænkt de der tanker. Det tvinger mig til at få tænkt mig om.”

Dagplejer om SMITTE-modellen

Evalueringsredskaber understøtter forældresamarbejdet

”Man siger, ’hvad kan barnet i en given situation’, og barnet kan måske noget hjemme, men ikke i institutionen. Det er bare rigtig vigtig viden, at barnet kan faktisk. Hvilke elementer er der så i spil derhjemme, så barnet kan, og hvordan kan vi så lede det på vej her eller omvendt."

Daginstitutionsleder om brug af kompetence-vurderinger til forældresamtaler

Evaluering i hverdagen gør, at man løbende får rettet sin praksis til

”Vi evaluerer jo hele tiden. Hver dag, når vi har lavet noget. Vi tænker over, hvad vi gør, og retter det til.”

Daginstitutionsleder om løbende evaluering

Måleredskaber kan bidrage til at sikre, at ingen børn bliver overset

"Jeg tænker, at der er nogle af de der gråzonebørn, som vi faktisk ikke ellers ville have set. Der ville vi måske bare have sagt, ’det er bare fordi far er ude og rejse’, men vi ville ikke have haft fokus på det, og så ville der måske i den periode have gået meget længere tid, hvor barnet havde haft det skidt."

Pædagog om TOPI

Seks erfaringer fra arbejdet med evaluering i dagtilbud

Arbejdet med at udvikle egen evalueringspraksis er et tema i både dagtilbud og forvaltninger. En gennemgående tendens er, at evaluering kan give stor værdi til den pædagogiske praksis, hvis den måde, der evalueres på, giver mening i dagtilbuddene. Det går også igen, at der er et klart ønske om at arbejde med meningsfuld evaluering, men at arbejdet sommetider kan være udfordrende. I dette afsnit formidles seks aktuelle erfaringer fra arbejdet med evaluering og evaluerings-redskaber.

1

Evaluering skal give mening i den pædagogiske praksis

Det er en vigtig forudsætning for en god evalueringspraksis, at evalueringsmetoderne opleves som meningsfulde i den pædagogiske praksis i dagtilbuddene. Dette er en gennemgående erfaring blandt både forvaltninger, dagtilbudsledere og pædagogisk personale. Hvis evaluering opleves som noget, der bare gøres for andres skyld, eller hvis et evalueringsredskab ikke passer ind i det enkelte dagtilbuds praksis, risikerer det at blive nedprioriteret. For forvaltningen er det tydeligt, hvis ikke evalueringsredskaber har givet mening for dagtilbuddene, da det medfører, at dagtilbuddene gennemfører færre evalueringer, eller at kvaliteten af evalueringerne bliver dårligere. Omvendt oplever både dagtilbud og forvaltninger et stort udbytte af de evalueringer, som giver mening for dagtilbuddene. Det både øger kvaliteten af evalueringerne og letter implementeringen af nye evalueringsredskaber. Det gælder både i kommunen som helhed og i det enkelte dagtilbud. Som eksempel på dette beskriver en pædagogisk konsulent, at det at tage et nyt måleredskab i anvendelse er gået meget nemmere end forventet, fordi dagtilbuddene ser meningen med målingerne i forhold til udvikling af deres pædagogiske praksis.

Evalueringerne er meningsfulde for dagtilbuddene, når de giver værdi til den pædagogiske praksis – og især når det er tydeligt, hvordan de kommer børnene til gode. Det er en erfaring, som går igen blandt både dagtilbud og forvaltninger. Fx beskriver en dagtilbudsleder, at hun er glad for de redskaber, som bidrager med viden, der kan bruges til at udvikle den pædagogiske praksis, og fokuserer på de evalueringsopgaver, som hun oplever, giver noget igen til institutionen. Det fremhæves også, at evaluering giver mening, når det passer ind i dagtilbuddets hverdag. Det betyder samtidig, at det er forskelligt fra dagtilbud til dagtilbud, hvordan arbejdet med evaluering giver bedst mening i den pædagogiske praksis. Dagtilbuddene arbejder på forskellige måder med at tilpasse arbejdet med evaluering til deres praksis – enten ved at tilpasse evalueringsredskabernes indhold, tilpasse mængden af evalueringsredskaber/opgaver eller tilpasse, hvor ofte evalueringerne udføres. Fx fortæller en dagtilbudsleder, hvordan de har valgt kun at vurdere kompetencerne hos de børn, hvor personalet har en særlig bekymring.

2

Der skal være en klar sammenhæng mellem evalueringsmetoder, formål og ressourcer

Der skal være sammenhæng i evalueringsmetoderne, de skal passe til dagtilbuddets ressourcer, og de skal have et klart formål, som er tydeligt for dagtilbuddene. Fx er det vigtigt, som en pædagogisk konsulent pointerer, at det er klart for dagtilbuddene, hvad formålet er med nye tiltag. Ellers kan det nemlig blive opfattet som en unødig ekstra opgave. Ud over at formålet skal være tydeligt, er det også vigtigt, at formålet bliver indfriet. Eksempelvis er det vigtigt, at evalueringer, som deles eller videresendes til andre, bliver brugt af modtagerne. Hvis ikke evalueringerne bliver brugt, skaber det frustration i dagtilbuddene, da det giver en oplevelse af at have spildt tiden på evaluering.

Dagtilbuddene og forvaltningerne har forskellige erfaringer med, hvordan man skaber sammenhæng og klare formål med evaluering. For nogle er det vigtigt, at der ikke er for mange evalueringsredskaber i spil. Færre redskaber mindsker kompleksiteten og kan gøre det nemmere at se og synliggøre formålet med det enkelte redskab. Andre påpeger, at sammenhængen mellem evalueringsredskaberne i det enkelte dagtilbud er vigtig: Der må ikke være for meget gentagelse på tværs af redskaberne, og det skal være klart, hvad det enkelte redskab bidrager med. Andre igen påpeger, at det er vigtigt, at forvaltningen er god til at forklare, hvordan de redskaber, som man peger på, at dagtilbuddene skal anvende, passer ind i den større sammenhæng i kommunen. Der skal være en rød tråd imellem målsætningerne i kommunen og de evalueringsredskaber, som anvendes i dagtilbuddene – og denne sammenhæng skal være tydelig for de pædagogiske ledere. En forudsætning herfor er en løbende dialog mellem forvaltningerne og de pædagogiske ledere, og den store fortælling skal nogle gange fortælles mange gange, før den bider sig fast.

Det er både dagtilbuds og forvaltningers erfaring, at evalueringsopgavernes omfang skal være realistiske set i forhold til dagtilbuddets ressourcer. En pædagogisk konsulent forklarer, at det vigtigste hensyn, når de udvælger et evalueringsredskab, er, at redskabet kan fungere i dagtilbuddenes travle hverdag. De gør sig derfor mange overvejelser over, hvor lang tid dagtilbuddene skal bruge på evalueringen, og at dette arbejde skal stå mål med udbyttet. Der ses også flere eksempler på dagtilbud, som har tilpasset, hvordan de arbejder med et evalueringsredskab, så de oplever, at det passer bedre til deres ressourcer. Som eksempel på dette beskriver en daginstitutionsleder, at de udarbejder udviklingsprofiler for alle børn, men samler resultaterne på stueniveau, så de kan tilpasse deres aktiviteter til børnegruppens behov uden at bruge ressourcer på at gennemgå udviklingsprofilerne for alle børn.

3

Personalet skal have de rette faglige kompetencer til at evaluere praksis

Evalueringsfaglighed er et sæt kompetencer, der skal læres af både det pædagogiske personale og dagtilbudslederne. Som en leder formulerer det: "Evaluering er et sprog, man skal have ind på rygraden". Evalueringsfaglighed er ikke bare noget, man har, men noget, man tilegner sig og udvikler løbende. For at opbygge de rette kompetencer er det vigtigt, at ledelsen i det enkelte dagtilbud bakker op, og at man i forvaltningen er opmærksom på personalets kompetenceprofil. Som en pædagogisk konsulent understreger, er det ikke nok at have fine redskaber og inspirationsmaterialer – der skal også være fokus på, hvordan man bedst understøtter, at medarbejdere og ledere i dagtilbuddene opbygger de rette evalueringskompetencer.

Evalueringsfaglighed dækker over en række kompetencer, som har betydning for, hvordan man går til og udfører evaluering. For det pædagogiske personale dækker evalueringsfaglighed både over de tekniske kompetencer, der skal anvendes i arbejdet med evalueringsredskaber, og over en række bredere kompetencer som at kunne se og vurdere sig selv udefra, at kunne formulere sine refleksioner på skrift og at kunne arbejde systematisk med egen praksis. Det kan også handle om at turde lade sig evaluere. Dette kan kræve en holdningsændring, hvor evalueringen bliver en læreproces i stedet for at blive opfattet som kritik. Når det kommer til dagtilbudsledernes evalueringskompetencer, beskriver forvaltningerne, hvordan metodetænkning og systematik i lederens tilrettelæggelse af arbejdet med evaluering er afgørende for en god evalueringspraksis. Lederne selv efterspørger flere metoder til at facilitere evalueringsprocesserne og til at håndtere de data, som evalueringerne producerer.

Det fremhæves af både dagtilbudsledere og forvaltninger, at det er en ledelsesopgave at understøtte, at dagtilbuddene har de fornødne evalueringskompetencer. Det fremhæves også, at feedback fra den pædagogiske leder kan være med til at styrke det pædagogiske personales brug af og fortrolighed med evalueringsredskaber.

4

Fortrolighed med et redskab styrker kvaliteten af evalueringerne

Både dagtilbudsledere og det pædagogiske personale fremhæver, at der foretages flere og bedre evalueringer, når personalet er fortrolige med evalueringsredskaberne. Som eksempel på dette beskriver en dagtilbudsleder, at de efter et års arbejde med TOPI-modellen ikke længere bruger ekstra ressourcer på at udføre evalueringerne. I stedet er redskabet blevet en naturlig del af deres måde at tænke på. Desuden medfører rutine med et redskab, at man kan flytte fokus fra selve redskabet til det, som man gerne vil blive klogere på i den pædagogiske praksis.

Det er både dagtilbuds og forvaltningers erfaring, at det tager tid at blive fortrolig med nye evalueringsredskaber. Især i starten, når et nyt redskab skal i anvendelse, kan det tage ekstra tid at udføre evalueringerne, være særligt ressourcetungt og skabe frustrationer hos det pædagogiske personale. Flere dagtilbud fremhæver, at de har gode erfaringer med at sætte øremærket tid af, når et nyt evalueringsredskab tages i brug. Nogle dagtilbud vælger at uddanne personalet i redskabet, mens andre laver et internt træningsforløb, hvor de i en periode sætter særligt fokus på at bruge redskabet og sætter tid af til det på personalemøderne. Oplevelsen er, at hvis man sætter tid af til at øve sig i redskabet, kan det bidrage til, at redskabet bliver en integreret del af praksis.

Hvis der ofte sker udskiftninger i de redskaber, som anvendes, mindskes det pædagogiske personales fortrolighed med redskaberne. Det fremhæves af det pædagogiske personale, at det kræver en del øvelse at blive fortrolig med nye redskaber, og at det nedsætter motivationen for at sætte sig ind i nye redskaber, hvis man forventer, at de snart vil blive skiftet ud igen.

5

Forvaltningen og dagtilbudslederne sætter rammerne for en god evalueringspraksis

Det er en erfaring i både dagtilbuddene og forvaltningerne, at god evalueringspraksis kræver ledelsesmæssig opbakning på både forvaltnings- og dagtilbudsniveau.

Både dagtilbudsledere og det pædagogiske personale fremhæver, at det er vigtigt for udviklingen af en god evalueringspraksis, at lederen kommunikerer med det pædagogiske personale om, hvorfor evaluering er vigtig. Det fremhæves også som vigtigt, at dagtilbudslederne støtter det pædagogiske personale i deres arbejde med evalueringsredskaberne, så personalet føler sig fortrolige med opgaven. Det kan være, at lederen er god til at motivere medarbejderen til at evaluere, til at huske personalet på at evaluere og til at hjælpe med at følge op på evalueringerne.

Forvaltningen har en vigtig ledelsesopgave i forhold til at understøtte dagtilbudslederne, når nye evalueringsredskaber tages i brug, ved fx at tilrettelægge dialog med lederne om, hvordan evalueringerne kan give mening i den pædagogiske praksis. Fx beskriver en pædagogisk konsulent, hvordan de har inviteret dagtilbudslederne til en åben dialog om deres behov i forhold til at kunne lede det pædagogiske personale i deres arbejde med at evaluere læringsmiljøer. Et andet eksempel gives af en daginstitutionsleder, som fortæller, at forvaltningens udbredte fokus på ét evalueringsredskab har medført, at netop det redskab er blevet solidt implementeret i dagtilbuddet og har styrket institutionens pædagogiske arbejde.

6

Organisering er vigtig for udvikling af evalueringspraksis

Det er en generel erfaring i både dagtilbud og forvaltninger, at tid til evaluering i hverdagen er afgørende for både kvantiteten, kvaliteten og udbyttet af de evalueringer, som udføres. Denne erfaring nævnes især, når det gælder de former for evaluering, som kræver, at det pædagogiske personale fx skal udfylde et skema på pc eller tale om evaluering, som ikke skal foregå "hen over hovedet på børnene". Det kan være en udfordring at finde tid til den slags evalueringer i en travl hverdag. I nogle dagtilbud udtrykkes der desuden behov for en kulturændring, hvor det bliver legitimt at lave evalueringer væk fra børnene. Som eksempel fortæller en pædagog, at den type evaluering, de laver, kræver, at man tillader sig selv at gå fra og få udfyldt et skema. Tilsvarende forklarer en daginstitutionsleder, at det er vigtigt, at evaluering italesættes som noget, der er til for børnenes skyld. Dvs. at tid brugt på evaluering ikke er tid, der går fra børnene, men derimod tid, som kommer børnene til gode på den lange bane.

Evalueringsopgaverne skal tilrettelægges og organiseres i sammenhæng med dagtilbuddets øvrige opgaver og aktiviteter. Denne erfaring går igen i interviews med både dagtilbudsledere og det pædagogiske personale. Mangel på en klar struktur for, hvordan der skal arbejdes med evaluering i hverdagen, kan medføre frustrationer hos det pædagogiske personale. Nogle udtrykker, at de føler, at de er i et krydspres mellem skal-evalueringsopgaverne og tid med børnene.

Andre udtrykker, at de ikke får lavet de evalueringer, de skal, eller at de sommetider udfylder evalueringerne i deres fritid for at nå det.

Dagtilbudslederne organiserer evaluering forskelligt. I nogle dagtilbud har det pædagogiske personale fået "øremærket kontortid", hvor man kan arbejde med evalueringer, som ikke kan laves sammen med børnene. Kontortiden kan dog være skrøbelig over for sygemeldinger, afspadsering mv. og kan derfor i praksis være svær at fastholde. Samtidig forklarer det pædagogiske personale, at kontortiden har størst værdi i forhold til evalueringerne, når de har mulighed for at gå flere fra ad gangen. De oplever, at de fleste evalueringsopgaver løses bedre og med større udbytte, når de har mulighed for at drøfte evalueringerne med deres kollegaer. En anden organiseringsform er, at personalet uforstyrret kan evaluere under fællesaktiviteter, hvor alle børnene er samlet. Som eksempel på dette beskriver en dagtilbudsleder, at de bruger fællesaktiviteter til, at nogle fra personalet kan arbejde med planlægnings- og evalueringsrelaterede opgaver. Andre dagtilbud har tilrettelagt evalueringerne, så de gennemføres under møder uden for dagtilbuddets åbningstid. Her er evaluering typisk et punkt på dagsordenen til personalemøderne. På den måde skabes der tid til at evaluere, uden at der, som en pædagog beskriver det, "står børn og banker på".

Mere om metoden

Dette afsnit giver mere information om EVA's dataindsamling og analyse, som ligger til grund for publikationen. Publikationen bygger på spørgeskemaundersøgelser og interviews i dagtilbud og forvaltninger.

Tilbage til indholdfortegnelse

Spørgeskemaundersøgelser

Der er foretaget i alt tre spørgeskemaundersøgelser i efteråret 2016, som henvender sig til hhv. dagtilbudschefer, daginstitutionsledere og dagplejeledere. Alle spørgeskemaerne handler på hver deres niveau om, hvilke redskaber dagtilbuddene arbejder med, og hvordan svarpersonen vurderer redskaberne. I spørgeskemaundersøgelsen til dagtilbudscheferne spørges der desuden om, hvor mange af de anvendte redskaber, som er pålagt institutionerne fra forvaltningens side.

Spørgeskemaerne er udarbejdet af EVA og kvalitetssikret hos målgrupperne før udsendelse. Efter udsendelsen er der sendt påmindelser til målgrupperne ad to omgange med en uges mellemrum. Desuden er dagtilbudscheferne og dagplejelederne blevet kontaktet telefonisk, hvis de ikke havde besvaret skemaet ved undersøgelsens udløb.

Udvælgelse, svarprocenter og bortfald

Spørgeskemaerne er sendt til alle dagtilbudschefer, alle dagplejeledere og 1.000 tilfældigt udtrukne daginstitutionsledere.

Undersøgelserne blandt dagtilbudschefer og dagplejeledere har høje svarprocenter, og en bortfaldsanalyse viser, at besvarelserne er repræsentative for målgruppen. Undersøgelsen rettet mod daginstitutionsledere har en lavere svarprocent og et skævt bortfald, hvilket gør, at man skal være påpasselig med at generalisere data fra denne undersøgelse til resten af landets dagtilbud.

Analyse

De tal som præsenteres i publikationen bygger på frekvenser og sammentællinger fra spørgeskemaundersøgelserne. I skemaerne er dagtilbudscheferne, dagplejelederne og daginstitutionslederne blevet spurgt om en liste med redskaber, som er udvalgt ud fra en formodning om, at de var de mest udbredte. Da vi på forhånd har vidst, at listen ikke var udtømmende, har respondenterne også haft mulighed for at uddybe, hvis de bruger andre redskaber end de nævnte. Det er vigtigt at påpege, at vi ikke har spurgt om alle eksisterende redskaber, og at de redskaber, der fremhæves som mest udbredte i publikationen, er de mest udbredte af dem, som vi har spurgt om. Dog giver uddybningerne i de åbne "Andet"-kategorier ikke anledning til at tænke, at vi har udeladt redskaber som er mere udbredte end dem, som er mest udbredte ifølge spørgeskemaundersøgelsen. Desuden skal det bemærkes, at når vi udregner, hvor mange redskaber dagtilbuddene i gennemsnit anvender, så tæller besvarelser i "Andet redskab"-kategorien kun som ét redskab, selvom besvarelsen reelt kan dække over flere andre redskaber.

Svarprocenter og bortfald

Svarprocenten for dagtilbudscheferne er 74 %, da 73 ud af 98 har besvaret spørgeskemaet. Dette betyder samtidig, at besvarelserne på kommuneniveau dækker 74 % af landets kommuner. Bortfaldet fordeler sig jævnt i forhold til kommunestørrelse og region, men med en lille overrepræsentation af kommuner fra Syddanmark i vores analyseudvalg.

Svarprocenten for dagplejelederne er 72 %, da 69 ud af 96 kommuner med kommunal dagpleje har besvaret spørgeskemaet. Dermed dækker besvarelserne 72 % af alle landets kommuner med kommunal dagpleje. Bortfaldet fordeler sig jævnt i forhold til både kommunestørrelse og region, men med et lidt større bortfald i de små kommuner.

Svarprocenten for daginstitutionsledere er 21 %, da 208 daginstitutionsledere ud af stikprøven på 1.000 har besvaret spørgeskemaet. Bortfaldet fordeler sig jævnt på region, institutionstype og ejerforhold, men er markant større blandt de små daginstitutioner.

Interviewundersøgelse

EVA har i løbet af foråret 2017 afholdt 26 interviews med dagtilbudsledere, dagplejepædagoger og pædagogisk personale fordelt på ti daginstitutioner og tre dagplejer. Formålet med interviewene har været at afdække, hvordan dagtilbuddene arbejder med evaluering, og hvordan de oplever dette arbejde. Evalueringspraksis i dagtilbuddene er tæt forbundet med forvaltningernes praksis. Derfor har vi desuden afholdt interviews med forvaltninger i fire udvalgte kommuner. Interviewene er afholdt omkring årsskiftet fra 2016 til 2017. Interviewene med dagtilbud og forvaltninger dækker i alt 16 forskellige kommuner, da en kommune er blevet interviewet på både forvaltnings- og dagtilbudsniveau (uden at dette var et formål med udvælgelsen).

Udvælgelse af dagtilbud og forvaltninger

Der har i udvælgelsen af dagtilbud været fokus på at skabe maksimal variation med hensyn til måder at arbejde med evaluering på og erfaringerne med evaluering. Derfor er der på baggrund af spørgeskemaundersøgelserne til daginstitutionsledere og dagplejeledere blevet opstillet nogle udvælgelseskriterier, der sikrer variation i gruppen af dagtilbud, der er blevet interviewet.

Dagtilbuddene er udvalgt så de lever op til kriterierne:

- Forskellighed mht. dagtilbudstype (daginstitution/dagpleje)
- Forskellighed mht. typen af anvendte evalueringsredskaber
- Forskellighed mht. hvor længe dagtilbuddene har anvendt redskaberne
- Forskellighed mht. om indstillingen til arbejdet med redskaberne har været positiv eller negativ

I udvælgelsen af forvaltninger har der været fokus på af finde fire forskellige eksempler på evalueringspraksis på baggrund af spørgeskemaundersøgelserne til dagtilbudschefer og dagplejeledere.

Forvaltningerne er udvalgt, så de lever op til kriterierne:

- Forskellighed mht. typen af anvendte evalueringsredskaber
- Forskellighed mht. antallet af redskaber forvaltningen har pålagt institutionerne at anvende

Det indsamlede interviewmateriale i dagtilbuddene kan give et bredt og nuanceret billede af dagtilbuddenes evalueringspraksis og erfaringer med evaluering. Interviewene med forvaltninger bidrager med yderligere nuancering af dagtilbuddenes evalueringspraksis samt forskellige eksempler på forvaltningers evalueringspraksis og erfaringer med evaluering.

Interviewform

Interviewene med dagtilbudsledere og dagplejepædagoger er afholdt som enkeltinterviews, mens interviewene med det pædagogiske personale er afholdt i grupper. Grupperne i daginstitutionerne var sammensat af dagtilbudslederen, som på forhånd blev informeret om, at grupperne gerne måtte udvælges på tværs af pædagoger, pædagogiske assistenter og medhjælpere. Dog bestod de fleste interviewgrupper overvejende af pædagoger. Størrelsen på interviewgrupperne varierede mellem to og seks deltagere alt efter ressourcerne i daginstitutionen på dagen. I dagplejen bestod grupperne af dagplejerne i en legestue og varierede mellem fire og syv deltagere. Interviewene med forvaltningsansatte er afholdt som enten enkelt- eller gruppeinterviews. Gruppestørrelserne varierer her mellem to og tre deltagere. Interviewene er gennemført som semistrukturerede interviews med brug af en interviewguide. Interviewene blev optaget og efterfølgende transskriberet.

Analyse

Publikationen bygger på en tematisk kodning og kondensering af de transskriberede interviews. Vores kodning og kondensering blev bygget op omkring tematikker, som vi udvalgte på baggrund af publikationens formål og vores oplevelser i dagtilbuddene. Tematikkerne var fx ”måder at arbejde med evaluering på”, ”hvad bruges evalueringsprocessen til og udbytte af evaluering” og ”forhold af betydning for evaluering”. ”Forhold af betydning for evaluering” var opdelt i kategorierne ”erfaring og uddannelse”, ”feedback og interesse”, ”kommunikation om evaluering”, ”kultur for at bruge tid på evaluering”, ”mening”, ”tid/rammer/lokale” og en åben kategori.

På baggrund af kodningerne og kondenseringerne har vi udledt centrale pointer i datamaterialet, fx er afsnittet ”Sådan arbejder dagtilbuddene med evaluering” skrevet ved at kode kondenseringerne af tematikken ”måder at arbejde med evaluering på” i kategorier, der minder om overskrifterne for de fire evalueringstyper. Fremstillingen af pointerne i publikationen har fokus på at dække variationen i datamaterialet. Citaterne i opslaget ”Dagtilbuddenes udbytte af evaluering” er udvalgt for at eksemplificere de typer af udbytte, som er identificeret i analysen. Citaterne er let redigerede af hensyn til læsbarheden. Eksemplerne i bokse er udvalgt som supplement til de tværgående analyser med henblik på at illustrere forskellige evalueringsprocesser med brug af redskaber.

Bag publikationen

Publikationen er udarbejdet af specialkonsulent Andreas Hougaard (projektleder) og evalueringskonsulent Line Merling-Petersen.

Appendiks

Oversigt over evalueringsredskaber

Hvilke redskaber er med i oversigten?

I oversigten indgår de mest gængse evalueringsredskaber på dagtilbudsområdet. Redskaberne er udvalgt på baggrund af spørgeskemaundersøgelserne og supplerende research på redskabernes hjemmesider. Redskaber, som er udviklet eller videreudviklet lokalt, er ikke med i oversigten, ligesom redskaber, der retter sig mod andre faggrupper end pædagogisk personale, er udeladt.

Hvad indeholder beskrivelserne?

Beskrivelserne bygger på de informationer, opdragsgiverne til redskabet selv angiver på deres hjemmesider. Alle beskrivelserne indeholder information om, hvad redskabet kan bruges til, hvem som er med i arbejdet med redskabet, og redskabets omfang. Dertil er der for nogle redskaber angivet tidsforbrug, og om der er krav om certificering af det pædagogiske personale for at bruge redskabet, hvis disse informationer har været angivet på hjemmesiden. Beskrivelserne i oversigten indeholder ikke vurderinger af redskabernes kvalitet og anvendelighed.

Hvordan er redskaberne kategoriseret?

Redskaberne i oversigten er inddelt i to kategorier: refleksions- og analyseredskaber og måleredskaber. Refleksions- og analyseredskaber er, som nævnt, redskaber med åbne spørgsmål eller overskrifter, som besvares med beskrivende tekst. Måleredskaber er redskaber, som består af en række spørgsmål, som besvares via en skala. Der er enkelte redskaber, som falder under begge kategorier.

Redskaberne kategoriseres desuden efter, om de har fokus på læringsmiljø og/eller børneniveau. Hvis redskabet har fokus på børneniveau, tildeles det en underkategori, alt efter om det har fokus på trivsel, læring eller udvikling, og om det specifikt har fokus på kompetencer inden for sprog og/eller motorik. Sondringen mellem begreberne læring og udvikling er ikke skarp. Når vi har valgt at skelne, er det for at følge begrebsbrugen i de oprindelige beskrivelser af redskaberne, fx bruges begrebet læring ofte i redskaber, der omhandler læreplanstemaerne, og tilsvarende bruges begrebet udvikling ofte i redskaber til særlige indsatser.

Redskaberne placeres i kategorien generel, hvis de bruger åbne spørgsmål eller overordnede begreber (fx mål, tiltag og tegn), så brugeren af redskaberne selv kan vælge fokus.

Viden om redskabers kvalitet

Viden om de aktuelle redskabers kvalitet kan eksempelvis findes i EVA's publikation **Måleredskaber i dagtilbud**. Publikationen omfatter en vurdering af seks måleredskaber, der måler på læringsmiljø i dagtilbud. EVA har desuden en publikation på vej, som, med samme tilgang, vurderer kvaliteten af de måleredskaber, som anvendes til at evaluere børns kompetencer.

Oversigtsskema

	Lærings-miljø	Børneniveau					Generel	Side
		Trivsel	Udvikling	Læring	Sprog	Motorik		
Refleksions- og analyseredskaber								
Aktionslæring							●	26
BUPL's vejledningsmateriale til børnemiljøvurderinger	●							27
DCUM's relationsskema	●							29
Fortællinger og evaluerings-fællesskaber om børns sproglige udvikling (metafortællinger)	●				●			30
KVALid	●							31
LP-modellen	●							32
Praksisfortællinger							●	33
SMTTE							●	34
Socialt inkluderende praksisanalyse (SIP)	●							35
Systemisk analyse af læringsmiljø (SAL)	●							36
Tegn på læring	●			●	●	●		37
Vækstmodellen	●							39
Måleredskaber								
Redskaber, som måler på børneniveau								
Ages & Stages Questionnaires Third Edition (ASQ-3)			●		●	●		26
ALLE MED			●		●	●		27
BCB-Sproglydsscreening					●			27
Børnelinealen		●						28
Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse			●	●	●	●		29
Kompetencehjulet			●	●	●	●		30
Kuno Bellers udviklingstest			●		●	●		31
Læringshjul til dialog og vurdering af børns kompetencer			●	●	●	●		32
Skoleparathedsundersøgelse (SPU)				●	●			34
Social-Emotional Assessment/ Evaluation Measure (SEAM)		●	●					34
Sprogets milepæle					●			35
Sprogvurdering af børn i treårsalderen, inden skolestart og i børnehaveklassen (også kendt som KL's, Rambølls og FKO sprogvurdering)					●			35

	Lærings-miljø	Børneniveau					Generel	Side
		Trivsel	Udvikling	Læring	Sprog	Motorik		
Strengths and Difficulties Questionaire (SDQ)		●	●					36
Tidlig opsporing og indsats (TOPI)		●						37
Tidlig registrering af sanse-integration og motoriske færdig-heder hos børn (TRASMO)					●	●		38
Tidlig Registrering Af Sprogudvikling (TRAS)					●			38
Tools of Early Assessment of Math (TEAM)				●				39
Redskaber, som måler på læringsmiljøet								
Classroom Assessment Scoring System (CLASS)	●							28
Early Childhood Environment Rating Scale (ECERS)	●							29
Kvalitetsvurderinger i daginstitutioner (KIDS)	●							31
Lege- og læringsmiljøvurdering	●							32
Sustained Shared Thinking and Emotional Well-being (SSTEW)	●							36
Redskaber, som måler både på læringsmiljø og på børneniveau								
Farvel til dagtilbud og goddag til skolen	●		●	●				30
Måling af børns sociale og læringsmæssige kompetencer (HPA)	●			●				33
Temperaturmåling	●			●	●	●		37
Både refleksions- og analyseredskaber og måleredskaber								
Dagtilbudstermometeret	●							28
Model for tidlig opsporing	●	●						33

Beskrivelse af redskaber

Ages & Stages Questionnaires Third Edition (ASQ-3)

Fokus
Børneniveau, udvikling, sprog, motorik

Type
Måleredskab

Hvad
ASQ-3 er et spørgeskema med fokus på børns udvikling i alderen 1 måned til 5,5 år. Formålet med redskabet er hurtigt og nemt at identificere, hvis et barn ikke udvikler sig alderssvarende, så særlige indsatser kan tilrettelægges. Redskabet måler barnets udvikling inden for følgende kategorier:

- Kommunikation
- Grovmotorik
- Finmotorik
- Problemløsning
- Personlig-social.

Hvordan
Redskabet bygger på spørgeskemaer og er designet til fagfolk og forældre. Besvarelsen tager udgangspunkt i forældres eller det pædagogiske personales observationer af barnet. ASQ-3 består af ca. 30 spørgsmål i alt fordelt på de fem kategorier. Der er i alt 21 forskellige spørgeskemaer, som hver skal udfyldes, når barnet når en bestemt alder. Det tager ca. 10-15 minutter for forældre/omsorgsperson at udfylde et skema og to-tre minutter for den fagprofessionelle at samle besvarelserne.

Aktionslæring

Fokus
Generel

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
Aktionslæring er en metode til udvikling af organisation, kompetence og praksis. Med udgangspunkt i hverdagssituationer skal det pædagogiske personale observere, reflektere over og eksperimentere med deres egen praksis med henblik på at tilrettelægge forløb og aktiviteter ud fra det, der opfattes som mest givende for den enkelte børnegruppe. Målet er at få frembragt en viden, der er direkte anvendelig for det pædagogiske personale.

Hvordan
Aktionslæring gennemløber typisk fem trin:

1. Formulering af problemstilling
2. Iværksættelse af aktion
3. Observation
4. Refleksion
5. Ny aktion.

Aktionslæring kan bygge på enten en selvvalgt eller en pålagt aktion og fungerer ofte som et fælles personaleprojekt, hvor feedback fra kollegaerne spiller en central rolle. Feedbacken målrettes den særlige del af praksis, som ønskes udviklet, og som beskrives i problemstillingen.

ALLE MED

Fokus
Børneniveau, udvikling, sprog, motorik

Type
Måleredskab

Hvad
ALLE MED er et redskab til udviklingsbeskrivelse af børn i 1-6-årsalderen. Redskabet indeholder en række indikatorer for alderssvarende udvikling, som dagtilbuddet dermed kan sammenholde med det enkelte barns udviklingstrin. Materialet dækker følgende områder:

- Sprog
- Socioemotionel udvikling
- Leg
- Trivsel
- Hverdagsaktiviteter
- Sansning/motorik.

Hvordan
ALLE MED udfyldes af det pædagogiske personale på baggrund af deres observationer af barnet og resulterer i et cirkelskema, som viser barnets udviklingsprofil. Skemaet kan bruges i dialogen mellem det pædagogiske personale og forældre eller i samtaler med andre fagprofessionelle.

BCB-Sproglydsscreening

Fokus
Børneniveau, sprog

Type
Måleredskab

Hvad
BCB-Sproglydsscreening giver viden om, hvordan 2-5-årige børn tilegner sig og udtaler danske sproglyde, og det kan anvendes til at vurdere, om barnets sproglydsformåen og ordforståelse er alderssvarende.

Hvordan
Screeningen tager udgangspunkt i fire aldersinddelte grupper, hvortil der hører et selvstændigt screeningsmateriale. På den måde lægger redskabet op til en aldersspecifik screening. Redskabet kan anvendes af daginstitutionspersonale.

BUPL's vejlednings-materiale til børnemiljøvurderinger

Fokus
Læringsmiljø

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
Børnemiljøvurderinger er et redskab til forbedring af børnemiljøet i dagtilbud. Redskabet retter opmærksomhed mod det fysiske såvel som det psykiske og æstetiske børnemiljø og målrettes dagtilbudsledelsen for at øge bevidstheden om tilrettelæggelse af dagtilbuddet, så det bedst favner børnene. Det er hensigten, at vurderingen skal ske ud fra børnenes perspektiver på dagtilbudsmiljøet.

Hvordan
Børnemiljøvurderingen indeholder følgende tre dele:

1. Kortlægning af institutionens fysiske, psykiske og æstetiske miljø
2. Beskrivelse og vurdering af eventuelle børnemiljøproblemer og indsatsområder
3. Handlingsplan.

Når børnemiljøvurderingen er udarbejdet, skal den drøftes med forældrebestyrelsen.

Børnelinealen

Fokus
Børneniveau, trivsel

Type
Måleredskab

Hvad
Børnelinealen er et forebyggelses- og opsporingsværktøj vedrørende børns mistrivsel og kan anvendes som en fælles referenceramme i dialogen mellem forskellige faggrupper, der har kontakt med barnet.

Hvordan
Børnelinealen indeholder en række "her-og-nu-indikatorer" på mistrivsel inden for en række områder, der særligt er relaterede til barnets alders-svarende udvikling og til familien. Vurdering af barnets trivsel baseres på det pædagogiske personales observa-tioner omkring de nævnte indikatorer. Redskabets omfang varierer efter, hvor mange indikatorer man vælger at inddrage, og om man vælger kun at kigge på barnet eller på både barnet og forældrene.

Classroom Assessment Scoring System (CLASS)

Fokus
Læringsmiljø

Type
Måleredskab

Hvad
CLASS fokuserer på kvaliteten af læringsmiljøet med særligt fokus på interaktionerne mellem børn og pædagoger, hovedsageligt inden for følgende områder:

- Følelsesmæssig støtte
- Læringsmiljøets organisering
- Støtte via instruktioner.

Hvordan
Redskabet er observationsbaseret og spænder over flere alderstrin, hvor-til observationsområderne specifikt er målrettet. For dagtilbudsområdet findes tre forskellige udgaver af redskabet – hhv. for de 3-5-årige, for de 1-3-årige og for spædbørn fra 0 til 1,5 år. Redskabet indeholder fire cyklusser af observationer, der hver især tager ca. 15 minutter at udføre. Observationerne foretages af certifice-rede observatører.

Dagtilbudstermometeret

Fokus
Læringsmiljø

Type
Både refleksions- og analyseredskab og måleredskab

Hvad
Dagtilbudstermometeret er et redskab til undersøgelse af børnemiljøet i dag-pleje, vuggestue og børnehave med fokus på børnenes fysiske, psykiske og æstetiske miljø. Formålet med termometeret er at tilvejebringe viden om børnenes egne oplevelser af børnemiljøet, så miljøet kan tilpasses til børnegruppen.

Hvordan
Termometeret består af to redskaber, som kan benyttes både uafhængigt af hinanden og i samspil med hinanden:

- Refleksionsskemaer for 0-6-årige, der udfyldes af det pædagogiske personale
- Det talende spørgeskema til børne-havens 4-6-årige børn, der er elektro-nisk og læser spørgsmålene højt for børnene, så de selv kan besvare skemaet.

Der er ingen retningslinjer for tidsfor-bruget i forbindelse med udfyldelse af refleksionsskemaet. Det talende spørgeskema tager ca. 10-12 minutter at udfylde.

Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse

Fokus
Børneniveau, udvikling, læring, sprog, motorik

Type
Måleredskab

Hvad
Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse er et redskab, der belyser barnets kompetencer og udviklingspotentialer. Formålet er at understøtte pædagogers samarbejde om det enkelte barn i dets sociale kontekst og forældresamarbejdet. Materialet bygger på ni udviklingsområder:

- Opmærksomhed
- Hukommelse
- Leg og aktiviteter
- Sprog og kommunikative kompetencer
- Sociale kompetencer
- Selvregulering
- Grovmotorik
- Finmotorik
- Færdigheder i dagligdagen.

Hvordan
Udviklingsbeskrivelsen består af spørgeskemaer, som udfyldes på baggrund af det pædagogiske personales observationer af barnet, og som er målrettet forskellige aldersbaserede udviklingstrin (14 trin i alt). Der er typisk mellem fire og otte spørgsmål vedrørende barnet på ét udviklingstrin. Ud fra spørgeskemaerne kan man udregne trinværdier og samlede værdier, og skemaerne kan suppleres med en kvalitativ udviklingsbeskrivelse.

DCUM's relationsskema

Fokus
Læringsmiljø

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
DCUM's relationsskema er et redskab til vurdering af relationer mellem pædagogisk personale og børn med særligt fokus på kommunikation.

Hvordan
Vurderingen kan ske i børnegruppen såvel som på dagtilbudsniveau. Relationsskemaet består af seks kategorier på en skala fra "Tæt og meget god gensidighed i kommunikationen" (1) til "Lille gensidighed og noget konfliktfyldt kommunikation" (6). Desuden indgår et parameter vedrørende forældrekontakt. Typisk udfyldes skemaet individuelt, hvorefter de forskellige pædagogers svar sammenholdes.

Early Childhood Environment Rating Scale (ECERS)

Fokus
Læringsmiljø

Type
Måleredskab

Hvad
Der findes flere udgaver i ECERS-serien, men den nyeste, ECERS-3, er et observationsmateriale til børnemiljøvurderinger. Materialet fokuserer på væsentlige behovsområder for 3-5-årige børn i dagtilbud:

- Plads og indretning
- Rutiner for personlig pleje
- Sprog og læsefærdigheder
- Læringsaktiviteter
- Interaktion
- Organisering af dagtilbuddet.

Disse områder holdes op imod børnenes kognitive, socio-emotionelle og fysiske behov samt behovet for sundhed og sikkerhed.

Hvordan
ECERS-3 er et observationsmateriale med opmærksomhedspunkter, som knytter sig til læringsmiljøet. Materialet kan både bruges til selvevaluering og til undervisning af det pædagogiske personale.

Farvel til dagtilbud og goddag til skolen

Fokus
Læringsmiljø, børneniveau, udvikling og læring

Type
Måleredskab

Hvad
Farvel til dagtilbud og goddag til skolen har til formål at understøtte børns læring med henblik på at skabe de bedste forudsætninger for en vellykket overgang. Redskabet kan anvendes til at skabe et fælles grundlag for dialog om barnets overgang mellem det pædagogiske personale, børnehaveklasseledere, lærere og forældre. Redskabet henvender sig til de 4-5-årige og fokuserer særligt på robusthed og forandringsparathed.

Hvordan
Redskabet består af tegn og konkrete spørgsmål, som dels søger at afdække det individuelle barns robusthed og forandringsparathed og dels belyser samarbejdet mellem dagtilbud, skole og forældre i overgangssituationen. Både det pædagogiske personale og forældrene er med i arbejdet med redskabet.

Fortællinger og evalueringsfællesskaber om børns sproglige udvikling (metafortællinger)

Fokus
Læringsmiljø, børneniveau, sprog

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
Fortællinger og evalueringsfællesskaber om børns sproglige udvikling er et redskab til igangsættelse af dialog om børns sproglige udvikling. Formålet er at skabe en fælles praksis for dialog blandt det pædagogiske personale, hvor der systematisk deles konkrete erfaringer med arbejdet med børns sprogudvikling.

Hvordan
Redskabets form og anvendelse varierer, fordi fortællingerne ikke bygger på forudbestemte kriterier. Dog fremlægges en retningslinje for selve processen i materialet. Der lægges i den forbindelse op til en arbejdsproces i tre trin, hvor:

1. Pædagoger skriver læringshistorier om konkrete situationer, hvor de har arbejdet med børns sproglige læring
2. Læringshistorierne genfortælles og drøftes i en kreds af pædagoger og ledere, som tilsammen danner et pædagogisk evalueringsfællesskab
3. Dialogen udvides potentielt til en større kreds af aktører på dagtilbudsområdet, som danner det, der i materialet kaldes for det kommunale evalueringsfællesskab.

Kompetencehjulet

Fokus
Børneniveau, udvikling, læring, sprog, motorik

Type
Måleredskab

Hvad
Kompetencehjulet giver viden om barnets tillæring af kompetencer inden for de seks læreplanstemaer. Redskabet har til formål at understøtte arbejdet med læreplaner, faglige vejledninger, indstillinger, tværfagligt samarbejde samt vejledning af forældre.

Hvordan
Det pædagogiske personale besvarer en række spørgsmål om barnets kompetencer på baggrund af deres observationer, erfaringer og kendskab til børnene. På baggrund af kompetenceprofilen kan man vurdere behovet for at iværksætte en mere fokuseret indsats over for barnet. Ud over selve dataindsamlingen giver redskabet adgang til faglitterær viden og beskrivelser af de kompetencer, redskabet fokuserer på.

Tilbage til oversigtsskema

Kuno Bellers udviklingstest

Fokus
Børneniveau, udvikling, sprog, motorik

Type
Måleredskab

Hvad
Kuno Bellers udviklingstest er et redskab til beskrivelse af barnets udvikling inden for følgende parametre:

- Legemspleje og beherskelse af kropsfunktioner
- Omverdensbevidsthed
- Social og følelsesmæssig udvikling
- Leg
- Sproglig og kognitiv udvikling
- Grov- og finmotorik.

Materialet er udgivet i en bog, som omhandler, hvordan man systematisk kan beskrive børns udvikling og oversætte beskrivelserne til udviklingsprofiler. Materialet vejleder desuden i, hvordan man med udgangspunkt i barnets styrkeområder kan tilrettelægge en pædagogisk praksis, der også fremmer de områder, hvor barnet har brug for noget ekstra.

Hvordan
Udviklingstesten er beregnet til vurdering af børn op til seks år. Det pædagogiske personale udfylder et observationsark ud fra deres observationer af barnet, som fokuserer på barnets færdigheder inden for de nævnte områder. På baggrund af observationsarket kan det pædagogiske personale udregne trinværdier, som angiver, om barnets udvikling af en given færdighed er alderssvarende.

KVALid

Fokus
Læringsmiljø

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
Formålet med KVALid er at skabe dialog om praksis og et fælles sprog, der kan understøtte undersøgelser og udvikling af egen praksis inden for en ramme af forskningsviden om følgende temaer:

- Relationer
- Læring og didaktik (herunder evaluering og dokumentation)
- Sundhed og trivsel
- Forældreinddragelse
- Demokrati og fællesskaber (herunder inklusion).

Hvordan
Redskabet indeholder en række udsagn om kvalitet, der understøttes af forskning om god kvalitet i dagtilbud. Udsagnene er formuleret, så de lægger op til, at det pædagogiske personale må forholde sig analytisk og undersøgende til egen praksis.

Kvalitetsvurderinger i daginstitutioner (KIDS)

Fokus
Læringsmiljø

Type
Måleredskab

Hvad
KIDS er et redskab, der kan benyttes til vurdering af kvalitet i daginstitutioner, og som har fokus på, hvordan der skabes de bedst mulige forudsætninger for børns lærings- og udviklingsmuligheder i det pædagogiske miljø.

Hvordan
Materialet består af en række udsagn, som det pædagogiske personale eller en ekstern observatør kan vurdere læringsmiljøets kvalitet ud fra. Man kan vælge at kigge bredt på kvaliteten eller fokusere på specifikke områder. Det tager ca. en time at gennemgå materialet.

Tilbage til oversigtsskema

Lege- og læringsmiljø-vurdering

Fokus
Læringsmiljø

Type
Måleredskab

Hvad
Lege- og læringsmiljøvurderingen er først og fremmest tænkt som et vurderings- og dokumentationsredskab, selvom der også er fokus på refleksion og udvikling af praksis. Hensigten med redskabet er at bidrage til den samlede styrkelse af kvalitet i dagtilbud, selvom der særligt fokuseres på børnemiljøet.

Hvordan
Redskabet er spørgeskemabaseret og kan anvendes både selvstændigt og som en del af de pædagogiske tilsyn. I den forbindelse kan det pædagogiske personale og observatører (ledere, kollegaer eller tilsynsførende) indgå i vurderingsarbejdet såvel som forældre og sommetider også børn. Særskilte spørgsmål stilles til dagplejen.

LP-modellen

Fokus
Læringsmiljø

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
LP er en forkortelse for ”læringsmiljø og pædagogisk analyse”, og LP-modellen er en analysemodel med fokus på læringsmiljøets betydning for børn og unges trivsel, læring og udvikling. Modellen fokuserer på interaktioner mellem barnet og omgivelserne og lægger op til refleksion over den pædagogiske praksis.

Hvordan
LP-modellen er beregnet til systematisk anvendelse over tid og anvendes typisk over en treårig periode. Den er inddelt i en analysefase og en handlefase, som yderligere er inddelt i fire delfaser. Der lægges op til, at alle faser gennemgås systematisk. Med opdelingen af modellen i de to overordnede faser betoner man desuden forventningen om, at refleksion skal efterfølges af handling.

Modellen er ikke udelukkende målrettet dagtilbud, men også folkeskoler, fritidsordninger og erhvervsskoler.

Læringshjul til dialog og vurdering af børns kompetencer

Fokus
Børneniveau, udvikling, læring, sprog, motorik

Type
Måleredskab

Hvad
Læringshjulet knytter læringsmål og indikatorer til hvert af de seks læreplanstemaer og har til formål at overskueliggøre barnets kompetencer og udvikling. Resultaterne sammenfattes i et læringshjul, som kan bruges af både dagtilbudsledelse og forvaltning samt til forældresamtaler mellem det pædagogiske personale og forældre.

Hvordan
Læringshjulet anvendes, når barnet er hhv. halvandet, tre og seks år. Indsamlingen af information sker med udgangspunkt i observation af barnets kunnen inden for hvert læreplanstema og bruges til at belyse barnets opfyldelse af læringsmålene. Observationsskemaet tager mellem 20 og 30 minutter at udfylde.

Model for tidlig opsporing

Fokus
Læringsmiljø, børneniveau, trivsel

Type
Både refleksions- og analyseredskab og måleredskab

Hvad
Modellen består af fire forskellige redskaber, som alle har til formål at styrke muligheden for en tidlig indsats for børn i udsatte positioner. Modellen har særligt fokus på børns trivsel og overgange til nye tilbud.

Hvordan
Opsporingsmodellen består af følgende elementer:

- Trivselsvurderinger: Vurderingerne foretages på baggrund af et trivselsskema, som udfyldes af det pædagogiske personale
- Overgangsmodellen: Der udfyldes et overgangsskema om barnets styrker og udfordringer, når et barn skal skifte tilbud. Skemaet udfyldes i fællesskab af det pædagogiske personale og forældrene
- Ekstern faglig sparring: Det er en del af modellen, at det pædagogiske personale løbende skal have ekstern faglig sparring fra særligt uddannede fagprofessionelle
- Dialogmodel for effektiv og målrettet mødeafholdelse: Modellen er et redskab til at forberede og evaluere møder.

Modellens elementer retter sig mod fagprofessionelle som fx pædagoger, dagplejere og sundhedsplejersker, der arbejder med børnene i det daglige eller jævnligt.

Trivselsvurderingerne er en videreudvikling af trivselsskemaerne i Tidlig opsporing og indsats (TOPI).

Måling af børns sociale og læringsmæssige kompetencer (HPA)

Fokus
Læringsmiljø, børneniveau, læring

Type
Måleredskab

Hvad
HPA undersøger og dokumenterer faglig kvalitet inden for læreplanstemaerne. Redskabet tager afsæt i en opfattelse af, at dagtilbuddets faglige kvalitet skal vurderes på, om alle børn trives og lærer trods forskellige livsomstændigheder. Derfor inkluderer redskabet baggrundsspørgsmål til at identificere udvikling i børnegruppens sammensætning plus forskelle i sammenligningsgrundlag på tværs af grupper, institutioner og kommuner.

Hvordan
HPA-redskabet er et spørgeskema, der besvares af det pædagogiske personale på baggrund af forudgående observationer af det enkelte barn. Det bygger på 62 spørgsmål, der er inspireret af internationale redskaber til at afdække børns kompetencer. Ud af de 62 spørgsmål er 25 af spørgsmålene identiske med spørgsmålene fra redskabet SDQ. Det tager ca. 20 minutter per barn.

Praksisfortællinger

Fokus
Generel

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
Praksisfortællinger er fortællinger, der beskriver episoder fra den pædagogiske praksis. Fortællingerne gør det muligt for det pædagogiske personale at distancere sig fra situationen og anskue den fra flere vinkler. Praksisfortællinger anvendes både med henblik på refleksion over og udvikling af egen praksis og som dokumentation.

Hvordan
Praksisfortællingerne fortælles typisk af det pædagogiske personale. Deres form varierer fra dagtilbud til dagtilbud, og fortællingerne kan være både mundtlige og skriftlige alt efter formålet med dem.

Tilbage til oversigtsskema

Skoleparatheds-undersøgelse (SPU)

Fokus
Børneniveau, læring, sprog

Type
Måleredskab

Hvad
SPU har til formål at give forældre såvel som det pædagogiske personale et bredt overblik over det enkelte barns færdigheder og udviklingsmuligheder, der tilsammen skal munde ud i en vurdering af barnets skoleparathed. Undersøgelsen vurderer barnet inden for følgende områder:

- Sproglig formåen
- Talforståelse
- Hukommelse
- Perceptuelle og motoriske færdigheder
- Indlæringsmåde.

Hvordan
Testen består af et afkrydsningsskema med 47 opgaver og 13 spørgsmål, som udfyldes i starten af det kalenderår, hvor barnet skal starte i skole. Materialet besvares af barnet sammen med en pædagog. Der findes desuden en forkortet udgave, hvor barnet kun vurderes mht. sin sproglige kunnen og indlæringsmåde.

SMTTE

Fokus
Generel

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
SMTTE-modellen er et redskab til planlægning og udvikling af aktiviteter samt pædagogisk praksis. Hensigten med modellen er at gøre det nemmere at få konkretiseret målene med en given aktivitet og at se den i en sammenhæng med dagtilbuddets øvrige aktiviteter.

Hvordan
SMTTE-modellen kan anvendes både i forberedelsesprocessen til at understøtte planlægningen af aktiviteter og løbende i fx et forløb, hvor man løbende retter til og vurderer sine aktiviteter. Modellen består af fem temaer, som gennemgås for hver aktivitet:

1. Sammenhæng (baggrund, forudsætninger)
2. Mål (hvad vi gerne vil opnå)
3. Tegn (indikatorer til at identificere, at man er på vej mod målet eller har nået det)
4. Tiltag (konkrete handlinger)
5. Evaluering (registrering, vurdering, refleksion).

Modellen findes desuden i en udvidet form (SMITTE), hvor inklusion er med som tema.

Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure (SEAM)

Fokus
Børneniveau, trivsel, udvikling

Type
Måleredskab

Hvad
SEAM bruges til at afdække social adfærd og følelsesmæssig trivsel hos børn i alderen 0-6 år.

Hvordan
SEAM beror på en spørgeskemaundersøgelse, som skal besvares af en pædagog eller en dagplejer tæt på barnet. Spørgeskemaet er inddelt i ti delskalaer, men samles i to indekser, som tilsammen måler barnets sociale og følelsesmæssige adfærd ud fra to kategorier: ”Empati” samt ”Selvregulering & Samarbejde”.

Materialet kan bruges til børn i tre aldersintervaller:

- Småbørn I i intervallet 0 år til 1 år og 5 måneder
- Småbørn II i intervallet 1 år og 6 måneder til 2 år og 11 måneder
- Børnehavebørn i intervallet 3 år til tidspunktet for skolestart.

For småbørn I og II består materialet af 35 spørgsmål, mens der til børnehavebørn er knyttet 41 spørgsmål. Formuleringerne til spørgsmålene er alderstilpasset.

Tilbage til oversigtsskema

Socialt inkluderende praksisanalyse (SIP)

Fokus
Læringsmiljø

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
SIP er et refleksionsredskab, der centreres omkring inklusion af børn i den pædagogiske praksis. Redskabet baserer sig på analytiske refleksionsspørgsmål, der skal kvalificere praksis:

- Hvor og hvordan opstår udsatte positioner i situationen?
- Hvad er de tilstedeværende optagede af i situationen, og hvad giver adgang til deltagelse?
- Hvilke dilemmaer befinder de(n) professionelle sig i i situationen?
- Hvilke inkluderende handlings- og organisationsalternativer er værd at overveje med henblik på at øge kvaliteten af professionelles dilemmahåndtering i lignende situationer i fremtiden?

Hvordan
Typisk bruges modellen på en nedskreven praksisfortælling, som det pædagogiske personale samlet analyserer gennem de fire analysespørgsmål ovenfor. Man bruger oftest 40-60 minutter på dette i fællesskab.

Sprogets milepæle

Fokus
Børneniveau, sprog

Type
Måleredskab

Hvad
Redskabet præsenterer en række sproglige milepæle, som dagplejere, pædagoger, børnehaveklasseledere og sundhedsplejersker kan anvende som målestok for at kunne vurdere, om et barn har behov for sprogvurdering og støtte til den sproglige udvikling.

Hvordan
Redskabet består af en række små skemaer med sproglige fokuspunkter, som pædagoger, dagplejere og sundhedsplejersker kan bruge som udgangspunkt for en hurtig drøftelse af, om et barn har behov for en sprogvurdering. Skemaerne besvares med ja/nej/ved ikke.

Sprogvurdering af børn i treårsalderen, inden skolestart og i børnehaveklassen

Fokus
Børneniveau, sprog

Type
Måleredskab

Hvad
Redskabet består af et samlet materiale til at vurdere børns sprog i treårsalderen, inden skolestart og i børnehaveklassen. Redskabet giver desuden viden om børns sproglige udvikling på forskellige alderstrin og kan også anvendes til tosprogede børn.

Hvordan
Sprogvurderingen består af en række opgaver og øvelser, som det pædagogiske personale eller forældrene gennemfører sammen med børnene. Opgaverne kan løses på både papir, tablet og computer og giver en samlet score fra 0 til 100, der indikerer barnets samlede formåen. Sprogvurderingerne er tilpasset barnets alder og gennemføres, når barnet er tre år, inden skolestart og i starten af børnehaveklassen. Sprogvurderingen kan foretages på både individ- og gruppeniveau, men sidstnævnte foretages særligt i børnehaveklasseregi. Omfanget varierer afhængigt af niveau og alderstrin:

- Omfang for treårige:
  - 14 siders registreringsskema
  - 9-10 siders afkrydsningsskema for forældre
  - 6 siders afkrydsningsskema til personale.
- Omfang inden skolestart:
  - 23 siders registreringsskema
  - 8 siders afkrydsningsskema til forældre
  - 6 siders afkrydsningsskema til personale
- Omfang i børnehaveklassen:
  - 9 siders afkrydsningsskema til en gruppe af børn
  - 21 siders afkrydsningsskema til individuelle børn.

Tilbage til oversigtsskema

Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)

Fokus
Børneniveau, trivsel, udvikling

Type
Måleredskab

Hvad
SDQ er et standardiseret spørgeskema, der skal bruges til at måle psykisk trivsel og funktion hos børn og unge mellem 2 og 18 år. Spørgeskemaets spørgsmål omhandler problematisk og positiv adfærd inden for følgende områder:

- Emotionelle problemer
- Adfærdsvanskeligheder
- Hyperaktivitet/uopmærksomhed
- Problemer i relationer med jævnaldrende
- Sociale styrkesider.

Hvordan
SDQ tilpasses aldersgruppen, men består af en grundstamme på 25 spørgsmål og op til 33 spørgsmål, hvis det vurderes, at et barn har vanskeligheder. Da forskellige informanter kan besvare spørgeskemaet, findes det i forskellige udgaver, herunder en version til det pædagogiske personale, en forældreversion og en version, som skal besvares af barnet selv. Herudover findes der et opfølgningsskema.

Sustained Shared Thinking and Emotional Well-being (SSTEW)

Fokus
Læringsmiljø

Type
Måleredskab

Hvad
SSTEW er et redskab, som har til formål at styrke læringsmiljøet med særligt fokus på at understøtte udvikling af børnenes kompetencer mht. vedvarende fælles tænkning. Vedvarende fælles tænkning sker i situationer, hvor to personer arbejder sammen og kommunikerer med hinanden om noget tredje, og begge bidrager.

Hvordan
Vurderingerne foretages på baggrund af observationer fra den pædagogiske praksis. Observationerne kan enten foretages af det pædagogiske personale eller af en uddannet observatør. På baggrund af observationerne udregnes der en samlet kvalitetsscore for dagtilbuddet. Observatøren kan interviewe personalet inden eller efter observationen for at få data om børnegruppen, dagtilbuddet osv., men disse oplysninger indgår ikke i beregningen af den samlede kvalitetsscore.

Systemisk analyse af læringsmiljø (SAL)

Fokus
Læringsmiljø

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
SAL er inspireret af LP-modellen og har fokus på udvikling af læringsmiljøet i dagtilbud såvel som skole. I den forbindelse er der særligt fokus på inklusionen af børnenes perspektiv i tilrettelæggelsen af forløb og aktiviteter.

Hvordan
SAL er en interviewmetode, der, guidet af en SAL-tovholder, leder det pædagogiske personale igennem en række spørgsmål, der skal give indsigt i, hvordan hverdagen p.t. er struktureret for børnene. Interviewet fokuserer på den pædagogiske praksis og på, hvordan fagpersonalet kan tilrettelægge en inkluderende praksis, som er målrettet børnene. SAL tager udgangspunkt i store såvel som små hverdagssituationer, som personalet spørges ind til.

Tilbage til oversigtsskema

Tegn på læring

Fokus
Læringsmiljø, børneniveau, læring, sprog, motorik

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
Tegn på læring har til formål at understøtte arbejdet med de pædagogiske læreplaner i dagtilbud. Det overordnede fokus i redskabet ligger på iagttagelse og evaluering af læringsdelen, og det er materialets hensigt at gøre det lettere for det pædagogiske personale at sætte konkrete mål for og evaluere børns læring.

Hvordan
Tegn på læring indeholder en række arbejdspapirer til forskellige faser i arbejdet med læreplanerne:

- Planlægning af et forløb
- Evaluering og dokumentation
- Læringshjul over processen.

Arbejdspapirerne udfyldes løbende af det pædagogiske personale.

Temperaturmåling

Fokus
Læringsmiljø, børneniveau, læring, sprog, motorik

Type
Måleredskab

Hvad
Temperaturmåling belyser dagtilbuddets faglige kvalitet og er tænkt som et redskab til at undersøge og dokumentere kvaliteten i dagtilbud. Målingen struktureres ud fra følgende parametre og foretages på gruppeniveau:

- De seks temaer i de pædagogiske læreplaner
- Ledelse
- Lærings- og udviklingsmiljøer
- Personalets faglige kompetencer.

Hvordan
Til hvert af de nævnte parametre er der opstillet en række mål og tegn, der tyder på hhv. god og dårlig kvalitet i dagtilbud ud fra de foreskrevne parametre. Både det pædagogiske personale, ledelsen, forvaltningen og forældrene kan være med til at udfylde målingen, men ikke alle er med til at udfylde alle punkter. Resultaterne kan samles i en rapport for det enkelte dagtilbud og for hele kommunen.

Tidlig opsporing og indsats (TOPI)

Fokus
Børneniveau, trivsel

Type
Måleredskab

Hvad
Formålet med TOPI er at bidrage til den tidlige og forebyggende indsats over for udsatte børn med fokus på børnenes trivsel. Forløbet er baseret på en tretrinsraket:

1. Forberedelse (vurderingen foretages)
2. Indsats (barnets trivsel følges over tid)
3. Opfølgning (ressource- og bekymringsskemaer udfyldes ved fortsat bekymring).

Hvordan
Redskabet lægger op til systematiske vurderinger af barnets trivsel tre gange årligt, som det pædagogiske personale foretager både individuelt og i fællesskab. Når vurderingen giver anledning til bekymring, kan denne konkretiseres ved udfyldelse af et ressource- og bekymringsskema, som videre kan bruges til underretninger og visitationer, såfremt dette er nødvendigt.

Trivselsskemaerne i TOPI er videreudviklet i Model for tidlig opsporing.

Tidlig registrering af sanseintegration og motoriske færdigheder (TRASMO)

Fokus
Børneniveau, sprog, motorik

Type
Måleredskab

Hvad
TRASMO er udviklet til at indfange børns tidlige motoriske udvikling og sansning. Formålet med redskabet er at kortlægge børnenes motoriske ressourcer og vanskeligheder med henblik på igangsættelse af en tidlig indsats, hvis det vurderes nødvendigt. Der fokuseres på barnets motorik og sansning i forbindelse med aktiviteter. Aktiviteterne måler børnenes motoriske udvikling og sansning inden for følgende områder:

- Personlige færdigheder
- Daglige færdigheder
- Leg
- Regulering af sanseindtryk
- Grovmotorik
- Finmotorik
- Tegnefærdigheder
- Boldfærdigheder.

Hvordan
TRASMO omfatter en manual og et cirkelskema, som udfyldes på baggrund af det pædagogiske personales observationer af barnet under de foreskrevne aktiviteter. Redskabet er målrettet børn i alderen to-fem år og er inddelt i tre aldersgrupper: to-tre år, tre-fire år og fire-fem år.

Tidlig registrering af sprogudvikling (TRAS)

Fokus
Børneniveau, sprog

Type
Måleredskab

Hvad
TRAS er et redskab til at følge børns sproglige udvikling og tilrettelægge særlige indsatser. Redskabet har desuden til formål at identificere sproglige udfordringer hos børnene med henblik på at sætte tidligt ind.

Hvordan
TRAS-redskabet er et observationsmateriale, der skal guide det pædagogiske personale til registrering af den sproglige udvikling hos børn i alderen to-fem år. Registrering af sprogudviklingen sker ved hjælp af TRAS-skemaet, der er inddelt i tre hovedkategorier:

- De blå felter, som omhandler samspil, kommunikation og opmærksomhed
- De røde felter, som består af sprogforståelse og sproglig bevidsthed
- De grønne felter, som baserer sig på udtale, ordudvikling og sætningsproduktion.

Hver kategori består af en række undertemaer – fx samspil – som testes og registreres i skemaet. Samlet set består skemaet af 24 felter, som skal udfyldes.

Tools of Early Assessment of Math (TEAM)

Fokus
Børneniveau, læring

Type
Måleredskab

Hvad
TEAM anvendes til at registrere børnehavebørns tidlige matematiske kompetencer inden for to områder: talforståelse og geometri. Redskabet tester barnets matematiske kompetencer ud fra følgende parametre:

- Genkendelse af former
- Genkendelse af mønstre
- Måling af længde
- Talrækkefølge og sammenligning af talstørrelse
- Talforståelse
- Talgenkendelse
- Tælle tal
- Sammensætning af tal.

Hvordan
Når TEAM-testen løses, sidder pædagogen over for barnet, der løser opgaverne, mens pædagogen registrerer svarene på en iPad. Til løsning af opgaverne bruges både pinde og figurer såvel som en opgavebog. Testen er inddelt i områderne geometri og talforståelse, hvoraf førstnævnte kan løses ved udpegning, mens den anden kræver et sprogligt svar. Testen er ikke aldersinddelt, hvilket vil sige, at alle børn præsenteres for de samme opgaver. Dog er der indbygget en stopregel, der sikrer, at de yngste børn ikke når til de sværeste opgaver.

Vækstmodellen

Fokus
Læringsmiljø

Type
Refleksions- og analyseredskab

Hvad
Vækstmodellen udgør en ramme for samtaler, der bygger på en anerkendende og værdsættende tilgang. Konceptet indeholder en model for ”den værdsættende tankegang”, ”den vanskelige samtale” og ”fokus på fremtiden og på klare aftaler om de efterfølgende aftaler/handlinger”. Det er blandt andet tiltænkt samtaler med forældre om deres barns problemer og skole-hjem-samtaler.

Hvordan
Redskabet består af fem trin, som har til formål at fastholde, at samtalen om udfordringer og vanskeligheder tager udgangspunkt i en positiv tilgang:

1. Hvad er godt?
2. Udfordringer?
3. Muligheder?
4. Aftaler?
5. Det bedste i dag?

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk